

POLITICA LINGVISTICĂ EUROPEANĂ

Gabriela ȘAGANEAN

Catedra Traducere, Interpretare și Lingvistică Aplicată

European language policy promotes the learning of several languages for all individuals in the course of their lives, so that the Europeans become plurilingual and intercultural citizens. It also focuses on the idea that language study offers opportunities to acquire independence and autonomy as learners and on the conviction that knowing different languages is a powerful factor in intellectual development, encouraging open-mindedness and flexibility.

An essential part of the teachers' role is to develop their learner's confidence, social and intercultural skills, and the ability to communicate and connect with the world. They are not simply trainers. They focus on language in use, and that means developing the individual's power to communicate.

Una dintre preocupările majore ale Consiliului Europei, Comisiei Europene, UNESCO, de-a lungul a cel puțin trei decenii, este de a găsi soluțiile cele mai adecvate, mai corecte, mai practice și, totodată, mai argumentate din punct de vedere științific privind aspectele lingvistice pe plan european.

Comunicarea verbală este o realitate generală peste care nu se poate trece. Iar comunicarea face apel la limbă. Problema limbii este într-atât de importantă, încât până în prezent au loc discuții, manifestări științifice internaționale și apar publicații dedicate unor aspecte însemnate, cum sunt: în ce limbă sau în ce limbi să se realizeze comunicarea internațională; cum să nu dispară treptat limbile de circulație restrânsă; în funcție de ce criterii să fie preconizată învățarea în școală a unor limbi străine; iar de aici, ce metode didactice să fie considerate mai eficiente și să contribuie la rezultate bune în însușirea limbilor străine.

Europa este de multă vreme multiculturală și multilingvă. Peter Nelde, la începutul acestui secol, afirma că în Europa sunt 100 de limbi, incluzând aici și unele dialecte.

Dar această Europă se confruntă, pe de o parte, cu necesitatea unei comunicări internaționale care impune soluția neîntârziată a alegerii limbii utilizate, în acest scop, în relații în afara vorbitorilor din comunitatea dată, iar, pe de altă parte, este pusă în fața presiunilor exercitate de diverse colectivități care își susțin propriile limbi, dorind ca acestea să fie utilizate pe plan internațional, considerând că astfel ar păstra această limbă, apărându-i identitatea.

Astfel, o preocupare permanentă a organismelor internaționale vizează comunicarea internațională, care este necesară – dar în ce limbă, cum să se realizeze? Să se aleagă o singură limbă, două, sau mai multe, și care anume?

În cadrul reuniunilor internaționale de lingvistică aplicată s-au propus uneori soluții contradictorii, paradoxale. Consilierul special al Consiliului Europei, Domenico Lenarduzzi, propunea în 2001 să se învețe, ca a doua limbă străină, o limbă din aceeași categorie tipologică, adică dintre limbile romanice sau germanice, ori slave, cu argumentul că învățarea ar fi facilitată de asemănările tipologice. Aici apare o întrebare: de ce s-a exclus categoria limbilor fino-ugrice, în cadrul căreia asemănările nu facilitează înțelegerea pentru vorbitorii de limbi maghiară și finlandeză? Semnalăm și propunerile anterioare de a fi învățate limbile esperanto și neerlandeza.

În 1995, Uniunea Europeană a admis 11 limbi ale statelor-membre, ca limbi oficiale. Peter Nelde, în 2001, aprecia că prin extensiunea Uniunii Europene vor fi 70 de limbi europene care vor pretinde să fie oficiale la fel ca cele 11.

În acest adevărat Babel de propuneri, se omite un fapt real: limba engleză a devenit dominantă pe plan global, inclusiv pe plan european. Prin diversele media, mijloacele de înaltă tehnologie, care includ terminologia programelor și prin Internet, dar și prin comunicarea în spațiile internaționale prin poșta electronică, se introduc în toate limbile termeni englezi, clișee.

Tatiana Slama-Cazacu, în studiul *Identitatea limbii române și politica lingvistică europeană*, susține că soluția pragmatică este învățarea limbii engleze sau, în anumite cazuri, a limbii franceze ca prima limbă străină, iar cea de-a doua limbă străină să fie la libera alegere.

Din ce în ce mai multe voci cheamă ca obiectivul de bază al mileniului II să fie implementarea trilingvismului. Pentru ca popoarele Europei să trăiască în armonie cu vecinii, să comunice și să se înțeleagă reciproc este necesară posedarea mai multor limbi străine.

Din acest motiv, Consiliul Europei și Comunitatea Europeană cer ca cetățenii să învețe două limbi străine, astfel devenind plurilingvi sau trilingvi. Merită a învăța o limbă străină pentru a pătrunde în adâncurile civilizației date, a cunoaște opera marilor scriitori ai țării, a cărei limbă se învață. Considerăm că literaturii îi revine un rol primordial în educația interculturală: operele literare contribuie la înțelegerea valorilor spirituale și morale ale altui popor.

Fiecare cetățean al Europei, pe lângă limba maternă, trebuie să cunoască încă două limbi străine: o limbă de circulație internațională și o limbă minoritară, de exemplu, preferabil o limbă a țărilor învecinate. O astfel de alegere ar fi benefică pentru menținerea unor relații personale, profesionale și comerciale ulterioare.

În multe publicații este reflectată ideea liberei alegeri în învățarea limbilor străine, care este legată și de factorii motivaționali individuali, de interesele culturale, economice, de apropierea regională, afectivă chiar. Învățarea unei a doua limbi străine trebuie să înceapă din primele clase și alegerea acesteia trebuie făcută de către elevi capabili de discernământ în decizia lor.

O altă problemă fundamentală este protejarea diverselor limbi. Organismele internaționale trebuie să susțină acest proiect prin contribuții științifice referitoare la identitatea acestora, prin sprijinirea financiară oficială a traducerilor marilor opere din fiecare limbă în limbile de majoră circulație.

În lucrările Consiliului Europei se pune accentul pe rolul profesorului în predarea limbilor. Să promoveze metode moderne de predare care vor consolida independența gândirii și acțiunii, vor înconjura cooperarea elevilor, urmate de abilități sociale și responsabilitate.

Să încerce să facă față necesităților lingvistice diversificate determinate de contextul multilingv și multicultural, oferind metodologii inovatoare, cursuri intensive, mai multe cursuri de predare a limbilor într-un timp limitat, programe de schimb educațional, posibilități pentru utilizarea tehnologiilor internaționale de comunicare.

Un imperativ al timpului este cunoașterea la un nivel avansat a computerului de către profesori pentru a utiliza adecvat tehnologia disponibilă. Se susține că tehnologiile informaționale stimulează independența și autonomia elevilor, încurajează lucrul interactiv, asigură accesul rapid la diferite materiale didactice, oferă posibilități mai mari de a studia în mod individual, de a comunica cu lumea din afară, promovează învățarea la distanță.

Pedagogul trebuie să posede competențe care ar facilita dezvoltarea abilităților comunicative ale studenților, pentru a le trezi setea de cunoștințe și a-i motiva să învețe în afara orelor de curs.

De asemenea, să se preocupe de elaborarea materialului didactic în scopul facilitării dezvoltării eficiente a competențelor comunicative, să favorizeze utilizarea competențelor parțiale privind mai multe limbi, contrar posedării perfecte a unei singure limbi, să promoveze o pedagogie integrată a limbilor, să descrie diferențele culturale dintre popoare și să dezvolte competența interculturală.

Pedagogul are menirea de a-i convinge pe elevi/studenți că însușirea a diferite limbi este un factor primordial și semnificativ în dezvoltarea intelectuală, care contribuie la dezvoltarea altor abilități sociale.

Anthony Fitzpatrick (2003), bazându-se pe observațiile lui A.Lund, enumeră 5 tipuri de noi competențe: 1) științifică; 2) digitală; 3) critică; 4) lingvistică; 5) culturală, care trebuie promovate în procesul de predare.

- 1) Științifică – abilitatea de a gândi științific într-o lume a științei și tehnologiei.
- 2) Digitală – abilitatea de a utiliza tehnologiile informaționale și a le aplica la subiectul dat, utilizarea instrumentelor lingvistice și a programelor standard pentru exerciții și testare.
- 3) Critică – a evalua credibilitatea, validitatea, coeficientul de siguranță a surselor de informație.
- 4) Lingvistică – în acest context, se referă la abilitatea de a recunoaște diferite genuri literare în evoluție.
- 5) Culturală – observarea și înregistrarea schimbărilor din societatea a cărei limbă este învățată, cu implicațiile acestora în predarea limbii.

În prezent, suntem martorii unei schimbări de paradigmă în predarea limbilor: ideile vechi sunt înlocuite de noi modalități de înțelegere a scopului și rolului limbii în secolul al XXI-lea.

Dacă în vechea paradigmă se pune accent pe limba maternă ca sursă a identității, multilingvismul era considerat o problemă, învățarea unei limbi străine – dificilă, fiind accesibilă numai unui grup restrâns și având doar obiective lingvistice, atunci astăzi multilingvismul este strict necesar, cetățeanul Europei este o persoană plurilingvă, învățarea limbii străine este o normă, fiecare persoană poate avea succes în învățarea limbilor, care se bazează pe elementul cultural și promovează competența interculturală.

Considerăm că, pe bună dreptate, învățământului și educației li se acordă un rol primordial printre aspectele importante ale vieții sociale, deoarece ele constituie un element de bază în dezvoltarea unei societăți, sunt piatra de temelie a acesteia. Școala este un spațiu de viață și de experiență, care contribuie la formarea reprezentărilor sociale, de solidaritate și la acceptarea reciprocă, spațiu unde elevii învață conceptele fundamentale despre drepturile omului, pace, toleranță, comunicare interculturală și internațională.

Bibliografie:

1. Nelde P.A. Perspectives for a European Language Policy // Selected papers from AILA. - Tokyo: Waseda Univ. Press, 2001, p.340-344.
2. Rea-Dickins and Germaine. Language and cultural issues in innovation: the European dimension // Managing Evaluation and Innovation in Language Teaching, 1998, p.131-139.
3. Slama-Cazacu Tatiana. Identitatea limbii și literaturii române în perspectiva globalizării. - Iași: Editura Trinitas, 2002. - 432 p.
4. Wallace M.J. Training Foreign Language Teachers. - Cambridge: Cup, 1991, p.243.

Prezentat la 30.03.2007